

مجموعه جستارهایی پیرامون تاریخ روابط خارجی ایران - ۱۸

مجموعه مقالات سومین کنفرانس تاریخ روابط خارجی ایران

ایران و مناطق پیرامونی

به کوشش و با مقدمه: دکتر سید محمد کاظم سجادی‌پور

مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی

تهران - ۱۴۰۰

فهرست نویسی

سرشناسه: کنفرانس تاریخ روابط خارجی ایران (سومین: ۱۳۹۸: تهران)
عنوان و نام پدیدآور: مجموعه مقالات سومین کنفرانس تاریخ روابط خارجی ایران: ایران و مناطق پیرامونی / به کوشش و با مقدمه: دکتر سیدمحمد کاظم سجادیپور؛ [برای] مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه.
مشخصات نشر: تهران: وزارت امور خارجه، اداره چاپ و انتشارات، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۶۶۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۶۱-۹۹۸-۵
بها: ۱۰۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.
موضوع: ایران — روابط خارجی — تاریخ — کنگره‌ها
موضوع: Iran -- Foreign relations -- History -- Congresses
شناسه افزوده: سجادیپور، سیدمحمد کاظم، ۱۳۳۴ -
شناسه افزوده: Sajjadpour, Seyed Mohammad Kazem
شناسه افزوده: ایران. وزارت امور خارجه. مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
شناسه افزوده: ایران. وزارت امور خارجه. اداره چاپ و انتشارات.
رده‌بندی کنگره: DSR۱۳۴
رده‌بندی دیویی: ۳۲۷/۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۴۴۵۵۴

مجموعه جستارهایی پیرامون تاریخ روابط خارجی ایران ۱۴۰۸

مجموعه مقالات سومین کنفرانس تاریخ روابط خارجی ایران: ایران و مناطق پیرامونی

به کوشش و با مقدمه: دکتر سیدمحمد کاظم سجادیپور

چاپ اول: ۱۴۰۰

ویراستار ادبی: سمیره کریمی

هماهنگی امور نشر: بیتا طهرانیان

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

طراح جلد: شهرزاد طهرانی

صفحه آرا: اکرم خاکساریان

صفحه‌آرایی، طراحی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

اداره چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

دفتر مرکزی: تهران، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، خیابان شهید آقایی، چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

تلفن: ۲۲۲۹۷۰۲۹، نمابر: ۲۲۸۲۵۶۵

فروشگاه شماره ۱: تهران، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، خیابان شهید آقایی

تلفن: ۲۲۸۰۲۶۶۲

فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، ساختمان ناشران، طبقه همکف پلاک ۱۶/۲۲

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۹۰۳۱۵، تلفن فاکس: ۰۲۱-۶۶۹۵۲۲۹۰، تلفن همراه: ۰۹۳۵۹۳۰۴۳۷۱

فهرست مطالب

۷	مقدمه تحلیلی.....
۱۵	معرفی نویسندگان.....
۲۴	چکیده مقالات.....
۴۷	بخش اول: سخنرانی‌های ویژه.....
۴۹	جهان فریدونی و کهن‌الگوی سلسله‌های دو مرزی / عبدالرسول خیراندیش.....
۵۷	الگوی نوین سیاست خارجی ایران در آستانه دوره تجدد آغازین: نظم منطقه‌ای صفوی و نظام جهانی / منصور صفت‌گل.....
۷۳	بخش دوم: روابط ایران با همسایه‌های شمالی.....
۷۵	عهدنامه گلستان در روابط ایران و روسیه / آمنه شاهمرادی.....
۹۴	روند نفوذ روسیه در ایران در دوره محمدشاه قاجار / پروین رستمی.....
۱۰۶	تبارشناسی مناسبات اقتصادی، سیاسی و نظامی میان ایران و روسیه تزاری به‌عنوان عقبه شکل‌گیری جنبش جنگل / سجاده کلوه شالدهی.....
۱۳۴	پراکندگی و وضعیت مهاجران ایرانی در قفقاز / مه‌راب یزدانی و سوده ابراهیم‌زاده گرجی.....
۱۵۳	بررسی تأثیر جغرافیا بر روابط خارجی رشت و روسیه / محمد محمودپور و سمانه خلیلی‌فر.....
۱۷۲	سیاست اقتصادی توسعه روابط تجاری ایران با روسیه در دوره قاجار / رقیه سلطانی.....
۱۹۶	بررسی روابط علمی ایران و روسیه در دوران قاجار و پهلوی / عبدالوهاب یوسفی‌نژاد و ماندانا تیشه‌یار.....
۲۲۰	حزب توده و انجمن روابط فرهنگی ایران با اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی / الهام ملک‌زاده.....
۲۲۹	نقش حافظه تاریخی در مناسبات ایران با کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز / جواد مرشدلو.....
۲۳۳	بخش سوم: روابط ایران با همسایه‌های غربی.....
۲۳۵	سه قرن رقابت ایران و عثمانی برای تسلط بر بندر بصره (۱۲۶۳ق/۱۸۴۷م - ۱۲۹۱ق/۱۵۳۴م) / غلامحسین نظامی.....
۲۵۵	علل انعقاد عهدنامه ارزن‌الروم اول / حمید رضایی.....
۲۶۶	بررسی و تحلیل عهدنامه ارزن‌الروم اول با تکیه بر جایگاه و نقش ایلات و عشایر کرد / صالح امین‌پور.....
۲۸۴	کمیسیون‌های تحدید حدود ایران و عثمانی و اسناد ارسالی به سفارت ایران در استانبول / نصرالله صالحی.....

- تحلیل مناسبات شاه‌عباس اول صفوی با شش تن از سلاطین عثمانی / آزاده آزادی‌نژاد..... ۳۰۷
- واکاوی نقش معین‌الملک در روابط ایران و عثمانی / سعید خنافره مودت..... ۳۲۹
- مناقشه قاجاریه با عثمانی بر سر مالکیت آب و زمین در مرزهای غربی ایران: مرز مهران و سومار / شایان کرمی..... ۳۴۸
- روابط خارجی ایران و عثمانی در دوره محمدعلی‌شاه قاجار / رضا معینی رودبالی و محمد کشاورز بیضایی..... ۳۶۰
- عوامل مؤثر بر روابط ایران و عثمانی در دوره مجلس اول ملی / علیرضا عبادی..... ۳۸۱
- نگاهی به سیاست منطقه‌ای ایران در قبال مسأله کردی در دهه ۱۹۳۰ میلادی / علی کالیراد..... ۴۰۱
- قانون انحصار تجارت خارجی و اعتراض دولت عراق به ایران (اسفند ۱۳۰۹) / زهرا شریف‌کاظمی..... ۴۰۵
- واکاوی برخی چالش‌ها و فرصت‌های تاریخی روابط ایران و ترکیه / نیما شکوری‌وش و بهزاد قاسمی..... ۴۴۵
- روایت دیپلماتیک ایرانی از تجددگرایی آتاتورک بر پایه اسناد منتشر نشده فارسی دوره پهلوی اول / فریده سلیمان..... ۴۸۲
- قتل ابوطالب یزدی و قطع روابط ایران و عربستان در دوره پهلوی دوم / آسیه حسینی..... ۵۱۳
- بخش چهارم: روابط ایران با همسایه‌های شرقی..... ۵۳۳
- بررسی رابطه دوسویه مشروعیت‌یابی و فتوحات تیمور و تأثیر آن در روابط خارجی دولت گورکانی / محمدرضا روزبهانی..... ۵۳۵
- بسترهای موجود در روابط ایران و هند پیش از استقلال هند (۱۳۰۴-۱۳۲۶ش.) / محیا شعبی..... ۵۵۳
- بخش پنجم: روابط ایران با همسایه‌های جنوبی..... ۵۷۳
- روابط ایران و حکمرانان جنوبی خلیج فارس از سقوط اصفهان تا اواسط قاجاریه / مجتبی محمدی و گالیا حق‌پرست..... ۵۷۵
- مناسبات ایران و کویت با تأکید بر بوشهر از اواسط قرن هجدهم تا نیمه قرن بیستم / حمید اسدپور و حسین اسکندری..... ۵۹۴
- بخش ششم: موضوعات پژوهشی کلان..... ۶۰۷
- اهداف منطقه‌ای سیاست خارجی صفویان: حفظ مرزها / انور خالندی و امیر عبدالهی..... ۶۰۹
- دیپلماسی تجاری ایران در اواخر دوره قاجار (۱۳۴۴-۱۳۱۳ق) / جلیل قصابی گزکوه..... ۶۳۸
- سوءرفتار سربازان متفقین و انعکاس آن در دیپلماسی کلان / آیدا مفتاحی..... ۶۶۰

مقدمه تحلیلی

تاریخ روابط خارجی ایران، بخش عمده‌ای از تاریخ این مرز و بوم است که بدون غور و غوث در آن زندگی همه جانبه مردم ایران، قابل فهم نیست. موقعیت خاص جغرافیایی و فرهنگی کشور ما، کنش و واکنش‌های رنگارنگی با دیگران را در بر داشته و اثرپذیری و اثرگذاری متقابل دنیای پیرامونی ایران موضوعی عمیقاً علمی است که با پیامدهای جدی و عملی همراه بوده است. تاریخ روابط خارجی ایران همچنین بخشی جدایی‌ناپذیر از تاریخ جهان می‌باشد. به عبارت دیگر، بدون درک همه جانبه از نحوه کنش دیگران با ایران و نحوه کنش ایران با جهان، نمی‌توان تصویر کاملی از تاریخ جهان داشت.

با توجه به زاویه دید فوق و همچنین این واقعیت که مرکز آرشیو اسناد وزارت امور خارجه با داشتن بیش از پنجاه میلیون سند از کنش و واکنش‌های ایران با جهان در دویست سال گذشته، یکی از ذخایر علمی کشور است، مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه در ۲ دی ۱۳۹۸ با مشارکت اساتید و پژوهشگران اقدام به برگزاری سومین کنفرانس تاریخ روابط خارجی ایران نمود. محور اصلی این کنفرانس، روابط ایران با کشورهای پیرامونی بود. در این کنفرانس، دو سخنرانی ویژه ایراد شد.

ابتدا آقای دکتر عبدالرسول خیراندیش استاد دانشگاه شیراز طی سخنرانی خود با عنوان «جهان فریدونی و کهن‌الگوی سلسله‌های دو مرزی» اظهار داشتند که «همه سلسله‌های بزرگ تاریخ ایران دارای مرز و قلمروی از جیحون تا فرات بوده‌اند و در هر دو سمت به دفاع از آن پرداخته‌اند. اما سلسله‌های کوچک تاریخ ایران مرزدار نبوده‌اند و یا آن که فقط در یک مرز قرار داشته‌اند. علاوه بر واقعیت تاریخی، طرحی از ایران و جهان در اندیشه شاعران و مورخان ایرانی وجود داشته که همواره به‌نحوی فرصت‌بازیدایی و بازسازی می‌یافته است». دومین سخنران ویژه، آقای دکتر منصور صفت‌گل، استاد دانشگاه تهران در سخنرانی خود با عنوان «الگوی نوین سیاست خارجی در آستانه دوره تجدد آغازین: نظم منطقه‌ای صفوی و نظام جهانی»، به ارائه این دستاورد تحقیقاتی پرداختند که «نظم جدید صفوی که در ایران در دوره تجدد آغازین برنامهریزی شد، به‌شدت بر روابط دیپلماتیک ایران با مناطق پیرامونی و دولت‌های همسایه تأثیر گذارد. این نظم جدید بر دیوان‌سالاری متکی بود و در همین دوران بود که موضوع تأسیس سفارت‌خانه در ایران و دیگر کشورها و سفارت مقیم و اعزام سفیر بزرگ و سفیر کوچک و نیز کاپیتولاسیون به معنای امتیازات طرفینی دولت‌ها مطرح شد».

در این کنفرانس، ۹ مقاله در رابطه با روابط ایران با همسایگان شمالی ارائه شد. خانم آمنه شاهمرادی در مقاله خود با عنوان «عهدنامه گلستان در روابط ایران و روسیه»، به این موضوع پرداخته است که «معاهده گلستان سرآغاز دوره جدیدی در تاریخ ایران در ابعاد داخلی و خارجی بود. عباس میرزا و فتحعلی شاه به خوبی می‌دانستند شرایط برای صلح و امضای قرارداد مناسب نیست و روس‌ها به تعهدات خود پایبند نخواهند بود. ایران که طی ده سال در مقابل روسیه مقاومت کرده بود و حتی پیروزی‌هایی به دست آورد، به امید ادامه مذاکره و بازپس‌گیری ولایات از دست رفته، تن به امضای متارکه موقت داد. این سند سیاسی به خوبی بیانگر سیاست فرصت‌طلبی انگلستان برای حفظ منافع خود در شرق است». مقاله خانم دکتر پروین رستمی با عنوان «روند نفوذ روسیه در ایران در دوره محمدشاه قاجار» به تشریح این امر پرداخته است که «محمدشاه قاجار طی ۱۴ سال حکومت خود این امکان را داشت که با کاردانی و تدبیر مانع از تثبیت نفوذ روسیه و انگلیس بشود تا در دوره‌های بعد مداخلات و نفوذشان گسترده و عمیق‌تر نشود. اما تدبیری واقع نشد و در زمینه‌های سیاسی و اقتصادی رخنه کردند و دو کشور جایگاه محکمی برای دوره‌های بعد به دست آوردند».

آقای سجاد کاوه شالدهی نیز در مقاله خود با عنوان «تبارشناسی مناسبات میان ایران و روسیه تزاری به عنوان عقبه شکل‌گیری جنبش جنگل» به طرح این مطلب پرداخته است که «روسیه تزاری از ابتدای دوره قاجار و با تحمیل دو قرارداد گلستان و ترکمانچای به تدریج درصدد افزایش تسلط اقتصادی و نفوذ سیاسی خود بر ایران برآمد و قوای نظامی، پشتیبان اجرایی کردن تسلط اقتصادی و نفوذی سیاسی برای امپراتوری روسیه بود. ماحصل این جریان به پیدایش جنبش جنگل و مقابله آشکار جنگلی‌ها با کارگزاران و قوای نظامی روسیه تزاری و بیرون‌راندن آن‌ها از ایران انجامید». آقای دکتر سهراب یزدانی مقدم و خانم سوده ابراهیم‌زاده گرجی نیز در مقاله مشترک خود با عنوان «پراکندگی و وضعیت مهاجران ایرانی در قفقاز» به روایت مهاجرت عظیم ایرانی‌ها به قفقاز در اواخر قرن نوزده و اوایل قرن بیست پرداختند که موجب شد «بخش قابل ملاحظه‌ای از کارگران صنعت نفت و سایر صنایع قفقاز و کشاورزان فصلی منطقه را مهاجران ایرانی تشکیل بدهند. این مهاجران بیشتر در باکو، گنجه، تفلیس و باتومی در بدترین شرایط سلامت و ایمنی کار می‌کردند و از هرگونه مزایا، بیمه و حقوق مناسب بی‌بهره بودند».

آقای دکتر محمد محمودپور و خانم دکتر سمانه خلیلی‌فر نیز در مقاله خود با عنوان «بررسی تأثیر جغرافیا بر روابط خارجی رشت و روسیه»، به این موضوع پرداختند که «رشت یکی از مهم‌ترین شهرهای تجاری ایران در دوره صفوی و قاجار بود و به سبب مرکزیت در کرانه‌های جنوبی دریای خزر به دارالمرز معروف شد. بخش زیادی از موقعیت ممتاز رشت که در دوره قاجار دروازه اروپا بود،

متأثر از موقعیت جغرافیایی و قرار داشتن در کرانه جنوبی خزر در همسایگی با روسیه بوده است». مقاله بعدی با عنوان «سیاست اقتصادی توسعه روابط تجاری ایران با روسیه در دوره قاجار» توسط خانم دکتر رقیه سلطانی جلفان به ارائه این استدلال می‌پردازد که «توسعه روابط بازرگانی ایران با روسیه در دوره قاجار سبب وابستگی اقتصاد زراعی ایران به اقتصاد نیمه‌صنعتی روسیه گردید و صنعتی‌شدن اقتصاد ایران را به تأخیر انداخت و موجب افزایش نفوذ سیاسی و اقتصادی روسیه در امور داخلی دولت ایران شد». همچنین آقای عبدالوهاب یوسفی‌نژاد و خانم دکتر ماندانا تیشه‌یار در مقاله خود با عنوان «بررسی روابط علمی ایران و روسیه در دوران قاجار و پهلوی» به ارائه این دستاورد پژوهشی پرداختند که «در سده‌های پیشین، علم یکی از وجوه اصلی شکل‌دهنده به روابط ایران و روسیه به‌شمار می‌رفت. طی دوره قاجاریه دیپلماسی در خدمت علم قرار داشت و با پیشرفت‌های علمی صورت‌گرفته، علم نیز در وهله بعدی در خدمت دیپلماسی قرار گرفت. در دوره پهلوی، علم ابزاری شد که دولت بتواند از طریق آن از تکنولوژی و پیشرفت‌های صنعتی روسیه بهره‌گیرد».

خانم دکتر الهام ملک‌زاده در مقاله خود با عنوان «حزب توده و انجمن روابط فرهنگی ایران با اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی» به تحلیل این رخداد تاریخی می‌پردازد که «انجمن فرهنگی ایران و شوروی، نهادی وابسته به دولت بود، به‌همین سبب حزب توده توانست در آن نفوذ کند. با فرونشستن تپ‌وتاب رویداد ۱۵ بهمن ۱۳۲۷ و غیرقانونی‌شدن حزب توده، دولت بر آن شد تا فعالیت انجمن‌های فرهنگی را قانونمند کند و زیر نظارت خود قرار دهد». «نقش حافظه تاریخی در مناسبات ایران با کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز» عنوان مقاله آقای دکتر جواد مرشدلو است. در این مقاله چنین استدلال شده است که «برخلاف تصور جاافتاده در میان ایرانیان که خویشاوندی تاریخی را عاملی مثبت در پی‌ریزی و تقویت مناسبات راهبردی تلقی می‌کنند، از منظر کشورهای که هویت ملی خود را مدیون تغییرات ساختاری دوره استعماری هستند، این تلقی می‌تواند به مانعی قدرتمند در مسیر تعریف مناسبات متقابل و راهبردی تبدیل شود. از این منظر، سهم حافظه تاریخی در تعریف مناسبات ایران و همسایگان شمالی باید بررسی شود».

در بخش روابط ایران با همسایگان غربی، این کنفرانس دریافت‌کننده ۱۴ مقاله متنوع و غنی بوده است. «سه قرن رقابت ایران و عثمانی برای تسلط بر بندر بصره (۱۲۶۳ق/۱۸۴۷م) - ۹۴۱ق/۱۵۳۴م» که توسط آقای دکتر غلامحسین نظامی ارائه شد، به تبیین این مهم می‌پردازد که «عقد معاهده‌های ارزنة‌الروم اول در سال ۱۲۳۸ق. و ارزنة‌الروم دوم در سال ۱۲۶۳ق. باعث صلحی پایدار بین ایران و عثمانی شد. به‌ویژه در معاهده دوم، بصره برای همیشه در قلمرو عثمانی قرار گرفت و مسائل مرزی نیز تا مدتی حل‌وفصل گردید». مقاله آقای حمید رضایی با عنوان «علل انعقاد

عهدنامه ارزنة الروم اول»، مهم‌ترین کارکرد عهدنامه ارزنة الروم اول را در این می‌داند که «مقدمات انعقاد عهدنامه ارزنة الروم دوم به رهبری امیرکبیر را فراهم کرد. در واقع عهدنامه اول، اساس شناخت قرارداد ثانی است». همچنین آقای دکتر صالح امین‌پور در مقاله خود با عنوان «بررسی و تحلیل عهدنامه ارزروم اول با تکیه بر جایگاه و نقش ایلات و عشایر کرد» این موضوع را مورد توجه قرار داده است که «باوجود جداسدن ایلات زیادی در دوره قاجاریه از ایران، مکاتبات و مراسلات و تکاپوی سیاسی‌ای که برای مناطق کردنشین صورت گرفت، برای مناطق شمالی رود ارس و افغانستان صورت نگرفت».

آقای دکتر نصرالله صالحی در مقاله «کمیسیون‌های تحدید حدود ایران و عثمانی و اسناد ارسالی به سفارت ایران در استانبول» به شرح این روایت پرداخته است که «در جریان کمیسیون پنجم تحدید حدود ایران و عثمانی (متعاقب ارزروم دوم)، وزارت خارجه برای کمک به هیأت نمایندگی ایران در استانبول به ریاست احتشام‌المطلنه تصمیم گرفت با ارسال مجموعه‌ای از اسناد و نقشه‌ها، امکان مذاکره مستدل ایران را فراهم کند. مجموعه مزبور در ۸۵ دوسیه در ۱۳۳۰ به استانبول ارسال شد». خانم آزاده آزادی‌نژاد نیز در مقاله «تحلیل مناسبات شاه‌عباس اول صفوی با شش تن از سلاطین عثمانی»، چنین تبیین کرده است که «دخالت‌های دول غربی در سیاست‌های شاه‌عباس نسبت به دولت عثمانی بسیار مؤثر بود، زیرا دول غربی مثل اسپانیا و آلمان به شاه‌عباس وعده اتحاد در برابر دولت عثمانی داده بودند، اما خلف وعده کردند و تعهدات سیاسی خود را به‌جا نیاوردند؛ همچنین مانع برقراری صلح بین این دو دولت می‌شدند. با این حال شاه‌عباس توانست از مشکلات داخلی دولت عثمانی بهره بگیرد و در معاهده دوم استانبول و ایروان منافعی برای ایران کسب کند».

«واکاوی نقش معین‌الملک در روابط ایران و عثمانی» عنوان مقاله‌ای است که توسط آقای سعید خنافره‌مودت به رشته تحریر درآمده است. بر اساس این پژوهش «معین‌الملک حدود بیست سال، از سال ۱۲۸۸ تا ۱۳۰۸ ق. سفیر کبیر و وزیرمختار ایران در اسلامبول بود. حل‌وفصل منازعات مرزی، مذاکره بر سر معاهدات تجارتي و حقوقی و همچنین مسائل اداری سفارت، از جمله مقرری کارمندان سفارت، در اولویت کاری او بوده است. معین‌الملک، علاوه بر مأموریت‌های رسمی و دیپلماتیک، با محافل روشنفکران ایرانی در پایتخت عثمانی هم نشست‌وبرخاست داشته و این امر به‌عنوان یکی از دلایل اصلی عزل او از سفارت عثمانی ذکر شده است». آقای دکتر شایان کرمی نیز در مقاله خود با عنوان «مناقشه قاجاریه با عثمانی بر سر مالکیت آب و زمین در مرزهای غربی ایران: مرز مهران و سومار» به طرح این بحث پرداخته است که «اختلاف بر سر آب و زمین، عامل اصلی

نزاع بین ایران و عثمانی بود. کشاورزی رعایای ایرانی در مرزهای غربی باعث می‌شد که مقدار آب لازم به خاک عثمانی نرسد، بنابراین سیاست بایر نگاه داشتن زمین‌های داخل مرزهای غربی ایران همواره در دستور کار عثمانی قرار داشت. اگرچه با تشکیل کمیسیون تحدید حدود بخش عمده‌ای از اختلافات دو کشور حل و فصل شد، اما اختلاف و درگیری بر سر آب، کماکان تا جنگ ایران و عراق ادامه داشت. آقای دکتر رضا معینی رودبالی و آقای دکتر محمد کشاورز بیضایی در پژوهش خود با عنوان «روابط خارجی ایران و عثمانی در دوره محمدعلی‌شاه قاجار» این روایت را به تصویر کشیده‌اند که «در دوره محمدعلی‌شاه، عثمانی‌ها با تحریک کردهای سرحدی و اعمال محدودیت‌هایی برای زوار ایرانی، به روابط خصمانه خود علیه ایران دامن زدند. به‌رغم تلاش دولتمردان ایرانی برای جلوگیری از دست‌اندازی‌های عثمانی و حتی اعزام لشکر نظامی علیه آنان، سهل‌انگاری‌های شاه و رویارویی با مشروطه‌طلبان موجب شد تا مواضع ایران در برابر عثمانی‌ها سودی نبخشد و مشکلات مرزی به کمیسیون مشترک ایران و عثمانی موکول شود».

آقای علیرضا عبادی در پژوهش تاریخی خود با عنوان «عوامل مؤثر بر روابط ایران و عثمانی در دوره مجلس اول ملی» به بیان این روایت پرداخته است که «با قدرت‌گیری مجلس، مشروطه‌طلبان به یکی از تعیین‌کنندگان رتوس سیاست خارجی دولت ایران به‌خصوص در مسأله عثمانی تبدیل شدند. با این حال، به‌رغم تلاش مجلس برای فرستادن قشون به مرزها، روسیه و انگلیس با فشارهای بین‌المللی توانستند قشون عثمانی را از ایران خارج کنند. آقای دکتر علی کالیراد نیز در مقاله «نگاهی به سیاست منطقه‌ای ایران در قبال مسأله کردی در دهه ۱۹۳۰ میلادی»، شکل‌گیری سازمان خوی‌بون در سال ۱۹۲۷ میلادی را نقطه عطفی در فرآیند جنبش سیاسی کردی در خاورمیانه دانسته و نوشته است «خوی‌بون که هدف خود را مبارزه علیه دولت ترکیه اعلام کرده بود، کوشید خود را به‌مثابه فرصتی برای ایران در رقابت با ترکیه عرضه نماید. از این رو، فعالان کرد از آمادگی ایجاد رابطه با تهران خبر دادند. اما دولت ایران رویکردی مبتنی بر ملاحظات امنیتی در پیش گرفت و درصدد مقابله با منشأ فرامرزی آن برآمد».

«قانون انحصار تجارت خارجی و اعتراض دولت عراق به ایران (اسفند ۱۳۰۹)» عنوان مقاله خانم زهرا شریف‌کاظمی است که در آن به شرح این رخداد پرداخته است که «وضع قانون انحصار تجارت خارجی توسط پهلوی اول در ۱۳۰۹ مورد اعتراض شدید دولت عراق واقع شد که این رویه اقتصادی جدید را مغایر با شروط همسایگی دانست. اتخاذ سیاست انحصار تجارت خارجی نشان‌دهنده موضع‌گیری دولت در واکنش به تحولات اقتصادی جهان و تأثیر آن بر مسائل اقتصادی ایران بوده است. لذا درخواست دولت عراق از منظر قانونی وجهه‌ای نمی‌توانست داشته باشد». آقای دکتر نیما شکوری‌وش و

آقای دکتر بهزاد قاسمی نیز در پژوهش مشترک خود با عنوان «واکاوی برخی چالش‌ها و فرصت‌های تاریخی روابط ایران و ترکیه» به این دستاورد پژوهشی نایل شده‌اند که «مسأله پان‌ترکیسم با هدف جداسازی آذربایجان از ایران توسط دولت عثمانی؛ ادامه اقتدار سنی‌ها در ترکیه؛ عدم توجه به هویت کردی در ترکیه و ایران به کردنشینان و تسلط بر مناطق زیارتی عراق از مهم‌ترین چالش‌ها و معاهدات ارزنده‌الروم و مشترکات فرهنگی، مهم‌ترین فرصت‌های دو کشور ایران و عثمانی بوده‌اند».

خانم فریده سلیمان در مقاله «روایت دیپلماتیک ایرانی از تجددگرایی آتاتورک بر پایه اسناد منتشر نشده فارسی دوره پهلوی اول» این استدلال اصلی را مطرح کرده است که «اصلاحات آتاتورک بازخوردهای متفاوتی در اندیشه نخبگان ایرانی مقیم ترکیه داشت. برخی از دست‌اندرکاران نمایندگی‌های ایران در ترکیه، از مراجعه‌های متعدد ایرانیان مقیم ترکیه به سفارت و شکایت آن‌ها از قانون تغییر پوشش ترکیه، گله‌مند بوده‌اند. زیرا این مراجعه‌های متعدد برای این کارمندان دولتی، مسئولیت و صرف وقت بیشتری را به دنبال داشت. گروهی از اسناد نیز نشان می‌دهد که سفارت ایران از تغییر خط و نظام آموزشی در ترکیه ناراضی است. یکی از دلایل مخالفت با این اقدام، تصفیه زبان ترکی از لغات فارسی بود». همچنین خانم آسیه حسینی در مقاله خود با عنوان «قتل ابوطالب یزدی و قطع روابط ایران و عربستان در دوره پهلوی دوم» چنین روایت کرده است که «یکی از رخداد‌های ناگوار در ارتباط میان ایران و عربستان در سال ۱۳۲۲ ش/ ۱۹۴۳ م و با قتل ابوطالب یزدی با حکم قاضی شرع سعودی به وقوع پیوست. واکنش مجلس به این امر قاطعانه و مقتدرانه بوده و وزارت خارجه ایران با پیگیری این مسأله دولت را وادار به قطع رابطه با عربستان کرد».

در این کنفرانس دو مقاله در خصوص روابط ایران با همسایگان شرقی دریافت شد. مقاله نخست با عنوان «بررسی رابطه دو سویه مشروعیت‌یابی و فتوحات تیمور و تأثیر آن در روابط خارجی دولت گورکانی» که توسط آقای دکتر محمدرضا روزبهانی به رشته تحریر درآمده است. این دستاورد تحقیقاتی را به‌همراه دارد که «تیمور در مسیر قدرت‌یابی و گسترش قلمرو و طبیعتاً افزایش اقوام تحت فرمان، برای مشروعیت بخشیدن به حکومتش، از تمامی حربه‌ها از جمله سنت‌های مغولی و ارزش‌های دینی و قومی بهره‌گرفت و نمی‌توان تقدم و تأخری میان مشروعیت‌یابی و فتوحات وی قائل شد». مقاله خانم دکتر محیا شعبی‌عمرانی در مقاله خود با عنوان «بسترهای موجود در روابط ایران و هند پیش از استقلال هند (۱۳۰۴-۱۳۲۶ ش)» نیز به عنوان دستاورد پژوهشی نتیجه می‌گیرد که «عوامل بسترساز روابط فرهنگی میان ایران و هند در دوره پهلوی تا پیش از انعقاد عهدنامه مودت: ۱. اشتراکات دینی و مذهبی؛ ۲. سفر شخصیت‌های فرهنگی؛ ۳. مدارس؛ ۴. ارسال کتاب؛ ۵. اعطای نشان به شخصیت‌های فرهنگی هند؛ ۶. سینما و موسیقی؛ ۷. مجامع فرهنگی ایرانیان در

هند؛ و ۷. علاقه هندیان به زبان و ادبیات فارسی بوده است. بسترهای اقتصادی روابط دوکشور نیز ۱. درخواست استخدام هندیان به‌ویژه در راه‌آهن ایران؛ ۲. صادرات و واردات؛ و ۳. تحقیقات در حوزه کشاورزی بوده است».

روابط ایران با همسایگان جنوبی، فصل بعدی این کتاب است که مشتمل بر دو مقاله دریافتی در کنفرانس می‌باشد. آقای مجتبی محمدی و خانم گالیا حق‌پرست در مقاله مشترک خود با عنوان «روابط ایران و حکمرانان جنوبی خلیج فارس از سقوط اصفهان تا اواسط قاجاریه» این استدلال اصلی را به‌میان آورده‌اند که «توسعه قدرت کرانه‌های جنوبی خلیج فارس به محوریت امامان اباضی عمان و مسقط، از مهم‌ترین تحولات خلیج فارس است که از سال‌های واپسین صفویان تا نیمه‌های قاجاریه، بخش مهمی از سیاست خارجی ایران را معطوف خود ساخت. تقسیم و تجزیه سرزمین‌های ساحلی جنوبی و سیاست‌های تهاجمی اعمال شده از سوی حکمرانان مسقط و عمان، موجب سایه انداختن تقابلات بر تعاملات و پیوندهای تاریخی شد». آقای دکتر حمید اسدپور و آقای دکتر حسین اسکندری نیز در مقاله «مناسبات ایران و کویت با تأکیدی بر بوشهر از اواسط قرن هجده تا نیمه قرن بیست» تحلیل کرده‌اند که «از اواخر دوره قاجار به دلیل مشکلات داخلی ایران و سپس در دوره رضاشاه به‌علت اقدامات حکومت، مانند کشف حجاب و نظام وظیفه اجباری و وجود زمینه‌های لازم در کویت نظیر کشف نفت در آن کشور و نیاز به نیروی کار، باعث مهاجرت ایرانیان از بندر بوشهر به کویت شد».

همچنین سه مقاله دریافتی در این کنفرانس، در بخش موضوعات کلان پژوهشی دسته‌بندی شده است. مقاله نخست این بخش که به‌صورت مشترک توسط آقای دکتر انور خالدی و آقای دکتر امیر عبدالهی مرقوم شده است، به موضوع «اهداف منطقه‌ای سیاست خارجی صفویان، مطالعه موردی، حفظ مرزها» اختصاص دارد. بر اساس پژوهش صورت گرفته در این نوشتار «شاهان صفوی چارچوب مشخصی به مرزهای ایران دادند و برای اولین بار قراردادهای مرزی میان ایران و همسایگان به‌ویژه در مرزهای غربی و شمال غربی با دولت عثمانی بسته شد. جیحون، قندهار، فرات و گرجستان مهم‌ترین مرزهای ایران صفوی بودند که آگاهانه برای حفظ و حراست از آن تلاش می‌کردند». آقای جلیل قصابی گزکوه نیز در مقاله خود با عنوان «دیپلماسی تجاری ایران در اواخر دوره قاجار (۱۳۴۴-۱۳۱۳ق)» استدلال کرده است که «تاتوانی دولت در حمایت از تجار و صادرات امتعه ایرانی و ناکارآمدی کنسول‌های ایرانی در بازاریابی و حمایت از تجار و کالای ایرانی، موجب شد که دیپلماسی تجاری ایران در اواخر دوره قاجار توسعه و رونق نداشته باشد». همچنین خانم دکتر آیدا مفتاحی، در پژوهش اسنادی خود با نام «سوءرفتار سربازان متفقین و انعکاس آن در دیپلماسی کلان» آورده است که «تلاش وزارت خارجه رسمی کردن حضور نیروی آمریکا در ایران برای

یشبرد دیپلماسی با ایران و دو دولت انگلیس و شوروی بود، در حالی که از نظر وزارت جنگ این امر به منزله تحمیل هزینه به ارتش آمریکا به عنوان ارتشی مستقل در طول جنگ بود و امکان داشت منجر به مطالبات جبران خسارت‌های بعد از جنگ از سمت ایران گردد. با فشار وزارت جنگ تصمیم بر این می‌شود که به دول ایران و شوروی اعلام گردد که نیروی آمریکا در ایران تحت لوای ارتش انگلیس و نه به صورت مستقل عمل می‌کند».

همان گونه که مشاهده می‌شود، در روابط ایران و همسایگان، از منظر تحقیقاتی، گستره پهنای از موضوعات وجود دارد که این کنفرانس در واقع بر بخش‌هایی از آن پرتوافکنی کرده است. سومین کنفرانس تاریخ روابط خارجی به خوبی روشن ساخت که رشته تاریخ روابط خارجی، رشته‌ای درخور تعمق، پرلایه، پرمطلب و پرعبرت است که امیدواریم این حوزه از دانش، در کشور ما عمیق‌تر و گسترده‌تر شده و از رهگذر آن، فهم بهتر و دقیق‌تری از ماهیت سیاست خارجی ایران مخصوصاً پدیده در خور توجه «تداوم و تغییر» ایجاد شده و این به نوبه خود، به اداره بهینه سیاست خارجی کشور کمک کند.

در روند برگزاری این کنفرانس و بی‌تدوین این مجموعه، همکاران متعددی نقش داشته‌اند که از زحمات آن‌ها تقدیر می‌نمایم. شایسته است که از زحمات سرکار خانم دکتر محیا شعبی عمرانی، سرکار خانم عاطفه قدرتی و جناب آقای میثم امانی تقدیر نموده و مخصوصاً از جناب آقای علی حاج‌جعفری و سرکار خانم دکتر پریسا شاه‌محمدی تشکر ویژه به عمل آورم. همچنین از همکاران محترم وزارت امور خارجه و اساتید و پژوهشگرانی که با ارائه چکیده، ارائه مقاله و مشارکت در مباحث کنفرانس، مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی را در برگزاری موفق این کنفرانس کمک کردند، سپاسگزاری می‌کنم. امیدوارم تاریخ سیاست و روابط خارجی، هر چه بیشتر از زاویه علمی در کانون توجه پژوهشگران و دست‌اندرکاران عملی سیاست خارجی قرار گیرد. در این زمینه از خداوند متعال استعانت می‌طلبیم و به برکات الهی در حفظ و اعتدال کشورمان امیدواریم.

سید محمد کاظم سجادی‌پور

معرفی نویسندگان

عبدالرسول خیراندیش

استاد تاریخ میانه ایران دانشگاه شیراز، پژوهشگر حوزه تخصصی تاریخ ایران عصر مغول و تاریخ خلیج فارس، مؤلف آثاری چون «تمدن‌های بزرگ جهان: آسیای صغیر»، «تمدن چین باستان»، «برازجان: سرزمین آفتاب بامدادان»، «تمدن جدید صنعتی غرب»، «تمدن آفریقا: تمدن‌های بزرگ جهان» و «تمدن ایران باستان».

kheirandish.ar@gmail.com

منصور صفت‌گل

استاد تاریخ دانشگاه تهران، دارای دکترای تاریخ در تاریخ ایران عصر صفویه، پژوهشگر حوزه‌های تخصصی تاریخ ایران در عهد صفویان با تأکید بر تحولات اندیشه‌ای و مؤسسات مدنی، تاریخ‌نویسی و تاریخ‌نگاری در ایران به‌ویژه در عهد صفویه و پس از آن و در حوزه جهان ایرانی، نهادها و تحولات اندیشه‌ای و اقتصادی و اجتماعی در ایران از سده دهم هجری تا سده دوازدهم و تاریخ روابط خارجی ایران از عهد صفویان، عضو هیأت تحریریه چند نشریه از جمله مجله پژوهش‌های علوم تاریخی؛ نشریه تخصصی گروه تاریخ دانشگاه تهران، مؤلف و همکار نویسندگان در آثاری چون «ساختار نهاد و اندیشه دینی در ایران عصر صفوی»، «تاریخ‌نویسی در ایران عصر صفوی»، «فراز و فرود صفویان»، «اطلس تاریخ بنادر و دریانوردی ایران»، «از دریا به دریا (خلیج فارس تا دریای مازندران)؛ سیاست دریایی، برنامه‌ریزی و تکاپوهای ایران از صفویان تا برآمدن زندیان».

sefatgol@ut.ac.ir

آمنه شاهمرادی

دارای کارشناسی ارشد تاریخ ایران اسلامی از دانشگاه تهران، دبیر آموزش و پرورش، مؤلف کتاب «آموزش و پرورش اقلیت‌های دینی از مشروطه تا پایان حکومت پهلوی اول»، پژوهشگر حوزه‌های تخصصی تاریخ معاصر، تاریخ روابط خارجی، اقلیت‌های دینی و زنان.

shahmoradi60@yahoo.com

پروین رستمی

دارای دکترای تاریخ ایران اسلامی دانشگاه لرستان، پژوهشگر تاریخ معاصر در زمینه‌های تاریخ سیاسی، تاریخ اجتماعی، تاریخ فرهنگی و جامعه‌شناسی تاریخی، دارای پژوهش‌هایی در موضوعات «بازتاب اعتراض‌های اجتماعی در فیلم‌های دهه ۱۳۵۰»، «اجتماعی شدن زنان در عصر پهلوی اول» و «گفتمان انتقادی و بازتاب شکاف نسلی در رمان‌های واقع‌گرای عصر پهلوی دوم».

parvin.rostami@yahoo.com

سجاد کاوه شالدهی

دارای کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی از دانشگاه علامه طباطبائی، پژوهشگر حوزه‌های تخصصی جامعه‌شناسی سیاسی و تاریخی به‌ویژه بررسی جنبش‌های اجتماعی.

sajjadkaveh@ymail.com

سهراب یزدانی مقدم

دارای دکترای جامعه‌شناسی سیاسی از دانشگاه کیل (انگلستان) و دانشیار گروه تاریخ دانشگاه خوارزمی (بازنشسته) و مؤلف آثار «کسروی و تاریخ مشروطه ایران»، «صوراسرافیل: نامه آزادی»، «مجاهدان مشروطه»، «اجتماعیون عامیون» و «کودتاهای ایران».

sohrab_yazdani_78@yahoo.com

سوده ابراهیم‌زاده گرجی

دارای مدرک کارشناسی ارشد مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز از دانشگاه تهران و دارای دکترای تاریخ ایران بعد از اسلام از دانشگاه خوارزمی، نویسنده همکار در کتاب «تاریخ صنعت نفت ایران» و مؤلف مقالات «تأثیر جریان‌های سیاسی قفقاز بر مهاجران ایرانی مقیم باکو»، «نقش و جایگاه آذربایجان در مهاجرت نیروی کار ایرانی به قفقاز» و «روابط ایران و گرجستان در عهد صفویه».

soudeh.ebrahimzadeh@gmail.com

محمد محمودپور

دارای دکترای تاریخ اسلام از دانشگاه مذاهب اسلامی، استادیار گروه جغرافیای تاریخی بنیاد دایرةالمعارف اسلامی، پژوهشگر حوزه جغرافیای تاریخی ایران و تاریخ ایران در دوره میانه.

m.mahmoudpour@rch.ac.ir

سمانه خلیلی‌فر

دارای دکترای تاریخ و تمدن اسلامی دانشگاه تهران، پژوهشگر بنیاد دایرةالمعارف اسلامی، پژوهشگر حوزه جغرافیای تاریخی، مدیر داخلی دو نشریه «پژوهشنامه تاریخ اسلام» و «پژوهشنامه تاریخ تشیع».

samane.khalilifar@ut.ac.ir

رقیه سلطانی جلفان

دارای دکترای تاریخ ایران اسلامی از دانشگاه شهید بهشتی، پژوهشگر حوزه تاریخ اقتصادی، پژوهشگر بخش تاریخ شفاهی مؤسسه تاریخ معاصر.

roghayehsoltani90@yahoo.com

عبدالوهاب یوسفی‌نژاد

دارای کارشناسی ارشد مطالعات منطقه‌ای گرایش آسیای مرکزی و قفقاز از دانشکده بیمه اکو (دانشگاه علامه طباطبائی)، دارای مقالاتی چون «تاریخ روابط علمی ایران با جمهوری‌های قفقاز شمالی: تاریخ و چشم‌انداز همکاری»، «پیشران‌ها و پسران‌های تأثیرگذار بر روندهای امنیتی آسیای میانه و سناریوهای پیش‌رو» و «دیپلماسی اقتصادی جمهوری اسلامی ایران در آسیای مرکزی: ضرورت‌ها، راهبردها و افق پیش‌رو».

vahabyousefi@yahoo.com

ماندانا تیشه‌یار

دارای دکترای مطالعات بین‌الملل از دانشگاه جواهر لعل نهرو (هندوستان) و عضو هیأت علمی گروه مطالعات منطقه‌ای مؤسسه آموزش عالی بیمه اکو در دانشگاه علامه طباطبائی، پژوهشگر حوزه روابط ایران و شبه قاره.

mandana.tishehyar@gmail.com

الهام ملک‌زاده

دارای دکترای تاریخ ایران در دوره اسلامی از دانشگاه الزهراء، عضو هیأت علمی پژوهشکده تاریخ، مدیر گروه تاریخ اقتصادی و اجتماعی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، رئیس هیأت‌مدیره انجمن زنان پژوهشگر تاریخ، دارای بیش از ۵۰ مقاله در مجلات علمی؛ و مؤلف و نویسنده همکار در آثاری چون «تاریخ روابط ایران و ونیز»، «دانشجویان ایرانی در اروپا: اسناد مربوط به قانون اعزام محصل از سال ۱۳۰۷ تا ۱۳۱۳»، «مؤسسات خیریه رفاهی در دوره رضاشاه»، «جنگ جهانی اول و دوم در ایران به روایت اسناد»، «سیر تکوین و تطور حرفه مامایی در عصر قاجار و پهلوی»، «روایت اسنادی تاریخ جنون در ایران»، «در اعماق زمان»، «زندگی‌نامه سیاسی فیروز میرزا (نصرت‌الدوله)».

elhammalekzadeh@ihcs.ac.ir

جواد مرشدلو

دارای دکترای تاریخ ایران بعد از اسلام از دانشگاه تهران، عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس، پژوهشگر حوزه‌های «تاریخ ایران و جهان اسلام در دوره مدرن»، «تاریخ مناسبات ایران و روسیه»، «تاریخ قفقاز و آسیای مرکزی»، «تاریخ دریای خزر و حوزه پیرامون»، عضو انجمن بین‌المللی مطالعات جوامع فارسی‌زبان و عضو همکار در مجموعه بین‌المللی میراث ایران در آسیای مرکزی و قفقاز.

j.morshedloo@modares.ac.ir

غلامحسین نظامی

دارای دکترای تاریخ از دانشگاه تهران، پژوهشگر دوره پساکترا در دانشگاه تهران، پژوهشگر حوزه‌های تخصصی «روابط ایران و عثمانی در حوزه خلیج فارس»، «جغرافیای تاریخی و تاریخ بازرگانی بین‌المللی بنادر و جزایر ایرانی خلیج فارس در دوره معاصر».

nezamih07@gmail.com

حمید رضایی

دارای کارشناسی ارشد تاریخ ایران اسلامی از دانشگاه تهران، پژوهشگر حوزه تاریخ دوره صفویه، مؤلف مقاله «جغرافیای تاریخی ایالت شروان».

rezaei.hamid@ut.ac.ir

صالح امین‌پور

دارای دکترای تاریخ ایران اسلامی، عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور، پژوهشگر حوزه تاریخ مناسبات ایران و عثمانی، مؤلف کتب «تاریخ تمدن‌های مشرق‌زمین»، «تاریخ فرهنگ ایران»، «کردستان در کشاکش بین عثمانی و صفوی» و «ایران دوره پهلوی با تکیه بر جایگاه رزم‌آرا».

saleh.aminpour@gmail.com

نصرت‌الله صالحی

دارای دکترای تاریخ از دانشگاه تهران، دانشیار گروه تاریخ دانشگاه فرهنگیان، پژوهشگر حوزه روابط ایران و عثمانی از صفویه تا قاجاریه.

salehi.nasr@gmail.com

آزاده آزادی‌نژاد

دانشجوی دکترای تاریخ ایران اسلامی دانشگاه علوم و تحقیقات، دارای کارشناسی ارشد ایران‌شناسی از دانشگاه شهید بهشتی، رتبه دوم پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد در فراخوان برترین پایان‌نامه‌های ایران‌شناسی فیتاو (دانشگاه خوارزمی و دانشگاه اینسبروک اتریش)، پژوهشگر حوزه تاریخ اوایل ایران دوره اسلامی.

azadeh.azadinezhad@srbiau.ac.ir

سعید خنافره مودت

دانشجوی دکترای تاریخ اسلام معاصر دانشگاه تهران، تحلیلگر مسائل خاورمیانه و ایران در روزنامه تهران تایمز.

s.k.mavadat@ut.ac.ir

شایان کرمی

دارای دکترای تاریخ ایران بعد از اسلام از دانشگاه پیام نور تهران، دبیر آموزش و پرورش، پژوهشگر حوزه‌های تاریخ اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، تاریخ جنسیت، تکامل فرهنگی و جامعه‌شناسی تاریخی.

shayan_karami99@yahoo.com

رضا معینی رودبالی

دارای دکترای تاریخ از دانشگاه پیام‌نور تهران، استادیار گروه الهیات و معارف اسلامی دانشگاه فرهنگیان، دارای مقالاتی چون «روابط کریم‌خان زند و اعراب خلیج فارس؛ مطالعه موردی میرمهنا»، «بینش و روش در تاریخ‌نگاری یعقوبی»، «قانون ممیزی مالیاتی در عصر پهلوی اول و پیامدهای آن در ایالت فارس»، «نگرشی بر شکل‌گیری نظمیه بنادر فارس و عملکرد آن در دوره قاجار» و «نگرشی بر سیاست امنیتی پهلوی اول در کنترل ایلات و عشایر فارس».

rezamoeini60@gmail.com

محمد کشاورز بیضایی

دارای دکترای تاریخ ایران بعد از اسلام از دانشگاه تبریز، پژوهشگر حوزه‌های تاریخ دوره قاجار، فارس‌پژوهی و حافظ‌پژوهی، مؤلف کتب «ایران در آئینه ادبیات دهه ۶۰»، «در ساحت کشتی شکستگان: جستارهایی در گفتمان تاریخی و فرهنگی شعر حافظ شیرازی» و کتب شعر «ابرهای بی‌هجا»، «چنگ بر نردبان نامرئی» و «من پسر بدی نیستم».

mbeyzai@yahoo.com

علیرضا عبادی

دارای کارشناسی ارشد تاریخ ایران اسلامی از دانشگاه خوارزمی، دانشجوی دکترای تاریخ دانشگاه فردوسی مشهد، پژوهشگر حوزه تاریخ اجتماعی عرفان در قرون میانه.

alirezaebadi4722gmail.com

علی کالیراد

دارای مدرک دکترای تاریخ دانشگاه تهران و عضو هیأت علمی گروه تاریخ دانشگاه تهران؛ پژوهشگر حوزه تاریخ معاصر ترکیه و قفقاز و تحولات منطقه‌ای، مؤلف کتاب «از جامعه ایرانی تا میهن ترکی: زندگی‌نامه فکری و سیاسی احمد آقاف» (اثر شایسته تقدیر در بیست‌وهفتمین دوره جایزه کتاب فصل).

kalirad@ut.ac.ir

زهرا شریف‌کاظمی

دارای کارشناسی ارشد تاریخ ایران اسلامی از پژوهشگاه علوم انسانی و کارشناسی ارشد اسناد و مدارک آرشیوی از دانشگاه تهران، مؤلف کتب «تجارت غیرقانونی: قاچاق در سرحدات غربی دوره پهلوی اول»، «برگی دیگر از دفتر لسان‌الدوله» و «کارتن ۲۰ دوسیه ۵: بخشی از اسناد سرقت از کتابخانه سلطنتی و لسان‌الدوله»

zkazemi56@gmail.com

نیما شکوری‌وش

دارای دکترای روابط بین‌الملل از دانشگاه آزاد قم، مؤلف کتب «رقابت و روابط خارجی ترکیه با ایران در منطقه خاورمیانه با تأکید بر سوریه و عراق» «چالش‌ها و فرصت‌های تاریخی ایران و ترکیه از آغاز صفویه تا پایان دوره پهلوی».

nimashakouri762@gmail.com

بهزاد قاسمی

دارای دکترای تاریخ انقلاب اسلامی از دانشگاه بوعلی‌سینا، استادیار دانشگاه جامع امام‌حسین(ع)، حوزه پژوهشی تأثر و بازتاب انقلاب اسلامی بر کشورهای منطقه و جهان اسلام، مؤلف کتب «تاریخ انقلاب اسلامی ایران: تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی»، «تاریخ تحولات انقلاب اسلامی ایران از خرداد ۴۲ تا خرداد ۶۸»، «آخوان‌المسلمین مصر و تجربه نظام سیاسی: از برآمدن حسن البنا تا برافتادن محمد مرسی».

ghasemi.b@ihu.ac.ir

فریده سلیمان

دارای کارشناسی ارشد اسناد، نسخه‌شناسی و مدارک آرشیوی از دانشگاه تهران، پژوهشگر حوزه‌های تاریخ معاصر عثمانی و اسناد معاصر ایران و عثمانی.

faridehsoleiman9285@gmail.com

آسیه حسینی

دانشجوی دکتری تاریخ انقلاب اسلامی دانشگاه بوعلی‌سینا، دارای مقالات «امکان‌سنجی نظریه بسیج منابع انقلاب‌های تونس و لیبی»، «تلاش برای استقلال و مقاومت اقتصادی پس از مشروطه تا اولتیماتوم روسیه به ایران» و «اعتراض به حضور قشون خارجی در کشور».

asiye.hosseini@gmail.com

محمد رضا روزبهانی

دارای دکتری تاریخ ایران دوره اسلامی از دانشگاه تهران، استادیار دانشگاه فرهنگیان، مؤلف کتب «زندگی‌نامه و اندیشه سیاسی ابوعلی مسکویه»، «تحول مبانی مشروعیت سلطنت در ایران از تهاجم مغول تا برآمدن صفویه» و نمایشنامه تاریخی «انقلاب در سالن انتظار».

rozbahany12@gmail.com

محیا شعیبی‌عمرانی

دارای دکتری تاریخ از دانشگاه تهران، عضو هیأت علمی گروه تاریخ دانشگاه تهران، کارشناس اسبق آرشیو وزارت امور خارجه، مؤلف کتاب «تحول در آداب کتابت و ترسل» و مقالاتی چون «احیای آداب سندپردازی صفوی در دوره جانشینان نادرشاه» و «پانزده سند نویافته از نادرشاه افشار به زبان عربی».

m.shoeibi@ut.ac.ir

مجتبی محمدی

دارای کارشناسی ارشد مطالعات خلیج فارس از دانشگاه خلیج فارس بوشهر، کارشناس اداره کل میراث فرهنگی استان بوشهر، مؤلف همکار کتاب‌های «بازار قدیم بوشهر در دوران قاجار و پهلوی» و «تاریخ شهرداری بوشهر».

mm.mohammadi64@gmail.com

گالیا حق پرست

دارای کارشناسی ارشد زبان و فرهنگ‌های باستانی، پژوهشگر حوزه تاریخ و فرهنگ بوشهر و خلیج فارس، کارشناس اداره کل میراث فرهنگی استان بوشهر، مؤلف همکار کتاب‌های «بازار قدیم بوشهر در دوران قاجار و پهلوی» و «تاریخ شهرداری بوشهر».

g_haghparsat@yahoo.com

حمید اسدپور

دارای دکترای تاریخ دانشگاه شهید بهشتی، عضو هیأت علمی گروه تاریخ دانشگاه خلیج فارس، نویسنده کتب «تاریخ اقتصادی و سیاسی خلیج فارس در دوره افشاریه و زندیه»، «تاریخ شبانکاره»، «احیای سلطنت» و «تذکره للمجالسین و الفاضلین» و نویسنده همکار در کتب «احزاب سیاسی در مجلس چهارم شورای ملی»، «ارتش ایران در دوره صفوی».

asadpour22@gmail.com

حسین اسکندری

دارای دکترای تاریخ ایران دوره اسلامی از دانشگاه خلیج فارس، نویسنده همکار در کتب «احزاب سیاسی در مجلس چهارم شورای ملی»، «ارتش ایران در دوره صفوی»، پژوهشگر حوزه تاریخ دوره صفویه.

hoes1355@gmail.com

انور خاندی

دارای دکترای تاریخ ایران اسلامی از دانشگاه تهران، پژوهشگر حوزه روابط خارجی ایران در دوره صفوی، دارای آثاری چون «جهت‌گیری سیاسی خارجی صفویان در مسأله منازعات میان دولت عثمانی و اروپا»، «واکاوی مفهوم جهاد و مصادیق آن در دوره صفویه»، «بررسی الگوهای روابط خارجی ایران عصر صفوی»، «جایگاه اقتصادی مرو در سده‌های سوم و چهارم هجری» و «اهداف منطقه‌ای سیاست خارجی صفویان».

a.khalandi@ut.ac.ir

امیر عبدالهی

دارای دکترای تاریخ و فرهنگ ملل اسلامی از دانشگاه علوم و تحقیقات، استادیار گروه تاریخ دانشگاه آزاد، واحد بین‌المللی ماکو، پژوهشگر حوزه تاریخ فرهنگ و تمدن ایران، مؤلف مقالاتی چون «جغرافیای مذهبی شهرهای باختری ایالت جبال در عصر سلجوقیان»، «جایگاه اقتصادی مرو در سده‌های سوم و چهارم هجری»، «اصلاحات کمال‌الدین خازن»، «مسلمه مجری و بررسی رساله قفطیه وی» و «وضع بهداشتی آذربایجان بر پایه اسناد در فاصله سال‌های ۱۳۱۰ تا ۱۳۳۲».

amirabdulahi@yahoo.com

جلیل قصابی گزکوه

دانشجوی دکترای تاریخ ایران بعد از اسلام در دانشگاه فردوسی مشهد و استاد مدعو گروه تاریخ دانشگاه فردوسی مشهد، پژوهشگر حوزه تاریخ اقتصادی، دارای مقالاتی چون «فعالیت تجارت‌خانه‌های روسیه در مشهد دوره قاجار از سال ۱۳۰۷ تا ۱۳۴۴ ق»، «فعالیت تجارت‌خانه‌های

آلمانی در مشهد اواخر دوره قاجار بر تکیه بر اسناد»، «نقش مؤسسات خیریه داخلی و خارجی در رفع بحران قحطی در مشهد در دوره جنگ اول جهانی»، «بررسی فعالیت تجارتخانه هوفمان در مشهد دوره قاجار با تکیه بر اسناد آرشیو وزارت امور خارجه» و «مناسبات تجاری مشهد و افغانستان با تأکید بر جایگاه هرات در سه دهه پایانی حکومت قاجار با تکیه بر اسناد وزارت امور خارجه ایران».

ghasabian60@gmail.com

آید/ مفتاحی

دارای دکترای مطالعات خاورمیانه از دانشگاه تورنتو و فوق دکترای مطالعات خاورمیانه از دانشگاه ایالتی پنسیلوانیا، استادیار تاریخ خاورمیانه دانشگاه ایالتی بویزی.

imeftahi@gmail.com